

Att garantera välbefinnandet

Måhända lägger jag mig i en debatt som en del människor har svårt att förstå poängen med. Men den debatt som Anders Lindberg, Gunilla Andersson och Peter Olsson (SvT 4-5/86) för om politikernas roll är viktig. Speciellt när man förundras av att en av debattörerna fått en del om bakfoten.

Jag ska inte lägga mig i hela deras diskussion. Jag ämnar endast beröra två saker.

Anders Lindberg påstår att statens uppgift är att "garantera välbefinnandet för varje individ". Jag vet inte om han inser vad det är han säger. Konsekvenserna av hans resonemang är dock så absurda att de måste åskådliggöras.

Om politikern Lindberg åtar sig att sörja för mitt välbefinnande så hoppas jag han har både en stor och rymlig plånbok och stora möjligheter att utöva makt.

Anders Lindberg kan nämligen slå sig i backen på att jag kommer föra fram såväl vidlyftiga som långtgående krav på vad han ska göra för att mitt välbefinnande ska bli fullständigt.

Så långt inga problem. Man vad händer om alla människor i detta land gör på samma sätt som jag? Vi riskerar att få ett kaotiskt samhälle. Ty om vi jämför olika människors krav kommer vi nämligen finna dessa i långa stycken vara oförenliga med varandra.

Då måste vi istället göra ett urval, vissa önskemål skall tillfredställas, andra inte. Vi måste också ha någon som gör detta urval. Jag misstänker att i Lindbergs värld är det han (och hans lika engagerade politiska kollegor) som ska göra valen.

Detta är också det enda rationella (när alla fick vara med blev det ju kaos). Kanske anses det också var det enda rättvisa (vad nu rättvisa är) tillvägagångssättet.

Vad har nu hänt med alla människors välbefinnande?

De får nu inte längre allt tillgodosett, de får inte ens göra sina val själva – det sköter politikerna åt dem. Kanske är detta en tillfredsställande tingens ordning för en del människor. För andra (tex för mig) är det dock närmast en katastrof. Vi har ju blivit berövade rätten att styra våra egna liv i fortsättningen.

Resonemanget kan säkert föras längre. Men jag tror inte det behövs. Av ovanstående framgår klart och tydligt det orimliga i ett påstående att statens uppgift är "att garantera välbefinnandet för varje individ". Det är helt enkelt inte möjligt.

I grund och botten måste varje människa själv sörja för sitt välstånd. Då måste de få välja själva, men också avstå från att välja åt andra. Annars fungerar det inte.

Anders Lindberg har också lyckats förvilla till begreppen för sig på en annan punkt. Lindberg säger att politikernas "dokumenterade förmåga att minska människors välfärd" leder till slutsatsen att politikerna också måste, genom andra politiska åtgärder, kunna öka densamma.

Det påståendet är dock inte korrekt. Ty vad är egentligen motsatsen till ett politiskt beslut som sänker människors välfärd? Det är att avstå från att överhuvudtaget fatta något politiskt beslut, och istället lämna avgörandet till den enskilde.

Ma o är det inte politiska åtgärder som

leder till ökat välstånd, utan avsaknaden av politiska ingrepp.

Vad är då politikernas roll? I grova drag ska de omfördela en del av vårt välstånd, så att vi tex slipper svälta, de ska se till att lag och ordning upprätthålls, att landet skyddas och att mänskliga fri- och rättigheter respekteras.

Man kan ju också fundera över vart resonemanget om att vissa, men inte andra, politiker kan fatta de "rätta" besluten åt den enskilde leder. Jag för min del tycker sådana tankar är såväl obehagliga som skrämmande.

Kanske är det tråkigt för Anders Lindberg att han inte kan "skapa" välstånd, utan bara omfördela det. Den insikten förstör ju lite grann av hjälteglorian över politikerrollen.

Naturligtvis är detta en debatt om påvens skägg. Vi vill ju alla samma sak: skapa ett friare och mänskligare samhälle för medborgarna i Sverige.

Inte desto mindre är det nödvändigt att som politiker kunna förstå vart ens politiska resonemang leder och att kunna analysera konsekvenserna av det – innan man försöker omsätta det i praktiken.

En helt annan sak är att praktisk politik inte går att föra om man bara ska följa läroboken. Men om man vet när man gör avsteg från sin egen politiska övertygelse så tror jag att mycket är vunnet. Om inte annat så gör det lättare för en själv att ändå i det stora hela vara trogen de ideal man förespråkar.

PETER OLSSON:

Replik till Anders Lindberg

I sin nyutkomna bok om de konservativa strömningarna i USA, "Frihetens idéer", publicerar Mats Johansson och Peter Stein en intervju med den utflyttade svensken Claes Ryn. Ryn, som i dag är professor i statskunskap i Washington och framstående kulturkonservativ debattör, säger i intervjun om det politiska klimatet i Sverige för femton, tjugo år sedan: "När några konservativa studenter på 60-talet klagade på idélösheten på den borgerliga sidan, svarade de som kände sig mest träffade ge-

nom att betona behovet av pragmatism i politiken. Men när någon betonar det självklara, vet man att det ligger en hund begraven. Vad pragmatismens försvarare egentligen uttryckte, var just avsaknaden av bredd och djup i sättet att se på samhället och politiken."

Det är inte utan att man kan känna igen sig när man läser Anders Lindbergs två inlägg om privatisering i Svensk Tidsskrift.

Det ligger nämligen något förbluffande och nästan överkligt i att, i ett tidsskede